

Forfatter: Henrik Blicher

Titel: Senklassicisme (1760-1800)

Citation: Henrik Blicher: "Senklassicisme (1760-1800)", i Henrik Blicher: *Senklassicisme (1760-1800)*. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-periods-1760-1800-shoot-idm140580044112368.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Nation

Der er afgørende forskel på den nationalisme, som skulle blive 1800-tallets bærende ideologi, og den form for patriotisme, der kom til udtryk i hensigtserklæringen for Selskabet til de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse, 1759. Sigtet er (vistnok med Tyge Rothes ord) "efter Evne at ville fremme Fædernelandets Ære og Beste, ved at fremme endeel af Videnskabernes og Konsternes, samt den goede Smags Udbreedelse blandt vore Landsmænd" (Plesner: *Det smagende Selskab*, 1959, s. 11). Den gode smag kender ikke til landegrænser; det er netop selskabets formål at bringe fædrelandet på højde med en international norm. Videre hedder det da også: "En Descartes, Newton, en Leibnitz, en Bernouilli ere deres Fædernelands Ære; de ere Verdens Ære" (s. 12 f.). Flemming Conrad præciserer: "Med "*Smagen*" tænkes på den søgen efter en norm for æstetisk skønsomhed såvel som for menneskelig adfærd i øvrigt [...] og med, at smags-begrebet indgår i klassicismens normsæt, præciseres det, at det gælder "den gode Smag" - i bestemt form singularis; men med klassicismens vigende position op mod og efter 1800 mister ideerne om smagen deres centrale plads i den æstetiske debat" (Conrad: *Smagen og det nationale*, 1996, s. 13 f.). Afløseren for klassicismens ide om universel god smag blev et sæt af forestillinger om national, dansk egenart. Vigtige stationer i denne udvikling blev det engelske angreb på København i 1807 og afståelsen af Norge i 1814, men det er en anden historie.

Patriotismen kom i perioden til udtryk i sangbare kærlighedserklæringer fra københavnske nordmænd i Det norske Selskab, hvor man sendte hilsner til "Norge, Kæmpers Fødeland" (Molbech, I, s. 104), hvor "Dalens muntre Sønner glide / Paa Skier ned fra Fieldets Side" (Molbech, I, s. 118). Hengivenheden over for fødelandet - "Du Plet af Jord, hvor Livets Stemme / Steg første Gang fra spæde Bryst" - blander sig med borgernytten i Th. Thaarups "Fødelandskiærlighed": "Den gode Borgers Navn at bære, / Er Maalet, som vi stræbe til" (Molbech, II, s. 121-124). Det er stort set det samme ualarmerede følelsesleje, der kendetegner K.L. Rahbeks ode til hans og Kamma Rahbeks private paradys, Bakkehuset ved Søndermarken, hans "lave Hytte" med en have, der til et "Eden blev ved hendes Skaberhænder" (Molbech, II, s. 255-256).

I oden "Til min M****" (dvs. vennen Fr. Moltke; SS III 229) havde Ewald fastslået det etiske og patriotiske mål for sin digtning: ikke "Krigslyd og Vinen og Elskov", men "de venlige [fredelige] Dyder allene" kan vække skjalden i ham. I det heroiske syngespil *Fiskerne*, 1779, er definitionen på patriotismen ethvert menneskes ret og pligt til at træde i karakter i forhold til Danmarks helte, som de opregnes i kongesangen: en kong Christian, en Niels Juel, en Tordenskjold. Rækken af maritime helte kulminerer i enhver, som hinsides standsforskelle stolt og uforsagt tør "møde Faren med Foragt" (SS III 187).

Jens Baggesen opfattede sig selv som kosmopolit, som jordborger. I *Labyrinten*, 1792-93, mente han at have de aktuelle politiske begivenheder på sin side; Den Franske Revolution udgør morgenrøden i oplysningssolens bevægelse hen over himlen: "Tiden nærmer sig, da Sproghad, Nationalhad og deslige vil svinde for Jordborgerdyd, som Religionshad allerede har begyndt at svinde for en renere Moralitet. Man vil indsee, at Nationer, som Mennesker, ere hinanden uundværlige, at de skiænke hinanden gjensidige Fordele, at den eene har Ret til den andens Taknemmelighed, at om og den eenes Gield i denne Henseende er større end den andens, alle dog give hvad de formaae - og at kun Een - den eene Alvidenhed - kan beregne, hvo der gav broderligst" (Labyrinten, s. 148).